

Birey, Toplum ve Devlet

Emma Goldman

1940

İnsanların kafası karışık, çünkü medeniyetimizin temelleri sarsılıyor. İnsanlar mevcut kurumlara olan inançlarını yitiriyor ve daha akıllı olanlar kapitalist sanayiciliğin hizmet etme iddiasında olduğu o çok önemli amacın karşısında yer aldığının farkına varıyor.

Dünya bir çıkış yolu bulmakta zorlanıyor. Parlamentarizm ve demokrasi gücünü kaybediyor. İnsanlar çıkış yolunu faşizm ve benzer “güçlü” yönetim biçimlerinde arıyor.

Dünyada şu anda devam eden fikirlerin mücadelesi, acilen çözülmesi gereken toplumsal sorunları da içinde barındırıyor. Bireyin refahı ve toplumun kaderi bu sorunların doğru çözümüne bağlıdır. Bu sorunlar arasında kriz, işsizlik, savaş, silahsızlanma, uluslararası ilişkiler vb. bulunmaktadır.

Devlet, hükümet ve bunların işlevleri düşünen her insanın, kafa yorduğu başlıca sorunlardır. Tüm gelişmiş ülkelerdeki bu siyasi sorunlar, hayatın her alanına girdi. Güçlü bir hükümetimiz olacak mı? Demokratik ve parlamenter bir hükümeti mi tercih etmeliyiz? Yoksa bugün toplumun sorunlarına, şu veya bu türden faşizm, diktatörlük – monarşist, burjuva veya proleter – çözüm olabilecek midir?

Diğer bir deyişle, demokrasinin kötülüklerini daha fazla demokrasiyle mi iyileştirmeliyiz yoksa seçilmiş hükümetin Gordion düğümünü diktatörlük kılıcıyla mı kesmeliyiz?

Cevabım ikisi de değil. Diktatörlüğü ve faşizme karşı olduğum gibi parlamenter rejimlere ve sözde politik demokrasiye de karşıyım.

Nazizm, medeniyete bir saldırı olarak nitelendirildi. Bu nitelendirme her türlü diktatörlük ve otoriterlik için geçerlidir. Peki gerçek anlamında medeniyet nedir? Tüm ilerlemeler, esasında, bireyin özgürlüklerinin genişletilmesi ve buna uygun olarak dış güçlerin birey üzerindeki otoritesinin azalmasıyla olmuştur. Bu, fiziksel olduğu kadar politik ve ekonomik alan bakımından da geçerlidir. Fiziksel dünyada insan, doğanın güçlerine boyun eğdirdiği ve onları kendi işine yarar hale getirdiği sürece ilerlemiştir. İlkel insan ateşi ilk keşfettiğinde ilerleme yolunda bir adım attı ve rüzgarı zincirlediğinde ya da suyu dizginlediğinde karanlığa karşı bir zafer kazandı.

İnsanın iyileştirme çabasında, icatta ve keşifte devlet veya otoritenin rolü ne oldu? Hiçbiri hiçbir şekilde yardımcı olmadı. Bu alandaki her ilerlemeyi, genellikle insani ve ilahî otoritenin yasaklarına, zulmüne ve müdahalesine rağmen, her zaman birey gerçekleştirdi.

Bu açıdan bakıldığında, insanın devletle ilişkisi ve sorunları tamamen başka bir boyut kazanır. Mesele artık, demokrasinin diktatörlüğe tercih

edilebileceği veya İtalyan faşizminin Hitlerizmden daha mı iyi olduğu meselesi değildir. Daha büyük ve daha hayati bir sorun çıkıyor ortaya; siyasal iktidar, devlet insanlığa faydalı mı ve toplumsal alanda bireyi nasıl etkiliyor?

Birey hayatın asıl gerçeğidir! Kendi içinde bir evrenken, devlet açısından veya sadece bireylerin bir toplamı olan “toplum” ya da “millet” denilen soyutlama açısından yoktur. İnsan ve birey her zaman var olmuştur ve zorunlu olarak gelişim ve ilerlemenin tek kaynağı ve itici gücüdür. Medeniyet, bireyin veya birey gruplarının devlete ve hatta “topluma” yani devlet ve devlete tapanlar tarafından boyun eğdirilen hipnotize edilen çoğunluğa karşı sürekli bir mücadelesi olmuştur. İnsanlar en büyük savaşlarını, gelişmesini felç etmek için kendisine dayatılan yapay engellere karşı verilmişlerdir. İnsan düşüncesi her zaman gelenek ve görenekler yüzünden zarar görmüş ve iktidarı elinde tutanların çıkarları doğrultusunda yanlış yerlere saptırılmıştır. Başka bir deyişle devlet ve egemen sınıflar tarafından. Bu sürekli aralıksız çatışma, insan tarihini oluşturmuştur.

Bireysellik, bireyin ne olduğu ve nasıl yaşadığı konusundaki bilinci olarak tanımlanabilir. Bu her insanın doğasında vardır ve gelişme meselesidir. Devlet ve sosyal kurumlar gider ancak bireysellik kalır ve devam eder. Bireyselliğin özü dışavurumdur; haysiyet ve bağımsızlık duygusu içinde büyüdüğü topraktanır. Bireysellik, devletin “bireyi” ele aldığı biçimiyle, kişisel olmayan ve mekanik bir şey değildir. Birey yalnızca kalıtım ve çevrenin içindeki, neden-sonuç ilişkisinin sonucu değildir. O çok daha fazlasıdır. Yaşayan insan sınırları çizilemez; tüm yaşamın ve tüm değerlerin kaynağı odur; onun ya da bunun bir parçası değildir; o [kendi içinde] bir bütün, bireysel bir bütün, büyüyen, değişen ama her zaman sabit bir bütündür.

Bireysellik, bireyciliğin çeşitli fikir ve kavramlarıyla, hele ki, bireyi ve onun bireyselliğini bastırmak ve ortadan kaldırmak için bir maskeden ibaret olan aşırı bireycilikle karıştırılmamalıdır. Bu sözde bireycilik serbest piyasa ekonomisidir; hukuki hile, manevi alçaltma ve sistemli bir şekilde köle ruhun telkin edilmesi -ki bu süreç “eğitim” olarak bilinir- yoluyla kitlelerin egemen sınıflar tarafından sömürülmesi. Bu yozlaşmış ve sapkın bireycilik bireyselliğe deli gömleği giydirmiştir. Hayatı, mülk sahibi olma, prestij ve üstünlük kazanmak için aşağılayıcı bir yarışa çevirmiştir. En yüksek manevi değeri “Her koyun kendi bacağından asılır.”dır.

Bu “aşırı bireyselselcilik” kaçınılmaz olarak milyonlarca insanı açlık sınırına sürükledi, en büyük modern köleliğe, sınıfsal farklılıkların derin-

leşmesine, milyonların açlık sınırına sürüklenmesine sebep oldu. “Aşırı bireysencilik”, halk bir avuç “süper insana” hizmet için köle kastı haline gelirken, efendiler için gerçek “bireycilik” anlamına geldi. Amerika, siyasi tiranlık ve toplumsal baskı için savunulan bu bireyciliğin belki de en iyi temsilcisidir. İnsanların özgürlük ve toplumsal yaşamda fırsat elde etmeye yönelik tüm özlem ve davranışları, aynı “bireycilik” adına “Amerikan ideal ve prensiplerine uymamakla” ve şeytani olmakla suçlandı.

Devletin bilinmediği bir zaman vardı. Doğal halinde insan herhangi bir devlet ve örgütlü hükümet olmaksızın var olmuştur. İnsanlar küçük topluluklar halinde aileler olarak yaşıyorlardı; toprağı işliyorlar, sanat ve zanaatla uğraşıyorlardı. Birey ve daha sonra aile herkesin özgür ve komşusuyla eşit olduğu bir toplumsal yaşamın birimiydi. İnsan toplumu o zaman bir devlet değil bir birlikti; karşılıklı koruma ve fayda için gönüllü bir birlik. Yaşlılar ve deneyimli bireyler, toplumun rehberi ve danışmanlarıydı. Bireyleri yönetmeye ve tahakküm altına almaya değil değil, yaşamsal meselelerin yönlendirilmesine yardımcı oluyorlardı.

Siyasal iktidar ve devlet, gücünün zayıfa, azınlığın çoğunluğa karşı üstünlük elde etme isteğinden doğmuş, çok daha sonra meydana gelmişti. Devlet, dini veya seküler, bir azınlığın yaptığı yanlışa yasallık ve haklılık görüntüsü verme görevini üstlendi. Halkı yönetmeyi daha kolay kıldığı için bu yasal görünümü vermesi gerekiyordu, çünkü hiçbir hükümet halkın rızası olmadan, – açık, kapalı veya varsayılan- var olamaz. Anayasacılık ve demokrasi, bu sözde rızanın modern biçimleridir; evde, kilisede ve hayatın her aşamasında “eğitim” denilen şey tarafından empoze edilir.

Bu rıza, otoriteye ve onun gerekli olduğuna duyulan inançtır. Temelinde, insanın kötü, gaddar ve kendisi için neyin iyi olduğunu bilemeyecek kadar aptal olduğu görüşü yatar. Bütün hükümet ve baskı araçları bunun üzerine inşa edilmiştir. Tanrı ve Devlet bu dogma sayesinde var olmuştur ve bu dogma tarafından desteklenmektedir.

Oysa ki devlet isimden başka bir şey değildir. Bu bir soyutlamadır. Tıpkı diğer benzer kavramlar gibi – ulus, ırk, insanlık – organik bir gerçekliği yoktur. Devleti bir organizma olarak adlandırmak, kelimeleri fetişleştirmek gibi hastalıklı bir eğilimdir.

Devlet, halkın belirli işlerinin yürütülmesini sağlayan yasama ve idari mekanizma için kullanılan bir terimdir ve ne yazık ki böyledir. Bunda kutsal veya gizemli hiçbir şey yoktur. Devletin, bir kömür madeni işletmek veya bir demiryolu işletmek için kurulan bir ticari şirketten fazla herhangi bir ahlaki ve vicdani görevi yoktur.

Devletin tanrılar ve şeytanlardan daha fazla bir gerçekliği yoktur. Onlar da aynı şekilde insanların yansıması ve üretimidir. İnsan için birey tek gerçekliktir. Devlet insanın gölgesidir, bu gölge cehaletin ve korkunun gölgesidir.

Hayat insan ve bireyle başlar, onunla birlikte de biter. O olmadığı sürece ırk, insanlık ve devlet yoktur. Hayır insan olmadığı sürece “toplum” bile var olamaz. Yaşayan, nefes alan ve acı çeken bireydir. Gelişimi, ilerlemesi, kendi yarattığı fetişlere ve özellikle “devlete” karşı sürekli bir mücadele olagelmıştır.

Eski zamanlarda otorite, siyasi yaşamı kiliseye göre şekillendirirdi. Devletin otoritesi ve yöneticilerin hakları, güç ve ilahî bir şey gibi yukarıdan geliyordu. Filozoflar devletin kutsallığını anlatmak için ciltlerce kitap yazmışlardır; hatta onu yanılmamazlık gibi tanrısal özelliklerle donatmışlardır. Bazıları devleti “insanüstülük”, kutsal gerçeklik ve mutlaklık atfetmek gibi çılgın fikirlere kendilerini kaptırmışlardır.

Sorgulamak küfür sayıldı. Kölelik ise en yüksek erdemdi. Bu tür kurallar ancak sürekli tekrarlanan emirler ve eğitimler yoluyla apaçık bir gerçeklik ve kutsallık olarak kabul ettirildi.

Tüm ilerlemeler özünde, sözde kutsal, ebedi “gerçeğin” “kutsallığın” ve “gizemin” maskesinin düşürülmesi ile; soyutun kademeli olarak ortadan kaldırılması ve yerine gerçek olanın getirilmesiyle mümkün olmuştur. Kısacası, hayale karşı gerçekler, cehalete karşı bilgi ve karanlığa karşı ışığın mücadelesi.

Bireyin bu yavaş ve zorlu kurtuluş mücadelesi, devletin yardımıyla gerçekleşmedi. Aksine en küçük özgürlük ve bağımsızlık kısıntısı bile devlete karşı sürekli bir ölüm kalım mücadelesi ile kazanılmıştır. Şimdiye kadar krallardan, çarlardan ve hükümetlerden kazandıklarını korumak, insanlık için çok fazla zaman ve cana mal oldu.

O Uzun Golgotha'nın muhteşem kahraman figürü insana dönüşmüştür. Zulme ve baskıya, kendisini köleleştiren ve alçaltan güçlere karşı asırlardır verilen savaşta, çoğu zaman yalnız, tek başına, bazen ise kendi türünden başkalarıyla birlik ve dayanışma içinde mücadele eden ve kanı dökülen her zaman birey olmuştur.

Bundan daha da önemlisi: manevî adaletsizliğe ve aşağılanmaya karşı ilk isyan eden bireydi; içinde bulunduğu koşullara karşı savaşma fikrini bulan da bireydi. Kısacası, eylem kadar özgürleştirici düşüncenin kaynağı da her zaman bireydi.

Bu sadece siyasi mücadeleler de değil, tüm çağlarda ve iklimlerde insan yaşamının ve çabasının zorluğunu ifade eder. Bilimde, felsefede ve sanatta olduğu kadar, endüstride de imkansızı kavrayan ve gerçekleştiren de başkalarına çalışma ve çaba gösterme duygusunu da aşılayan da, her insani ilerleme ve daha özgür ve iyi bir dünyaya atılan her adımın yolunu açan da her zaman güçlü ve özgür iradeye sahip olan bireyler olmuştur. Toplumsal değer yargılarıyla konuşursak, kalbinin istğine göre bir dünya hayal eden ve daha büyük başarılarla giden yolda ışık olarak hizmet edenler her zaman peygamber, kahin ve idealistler olmuşlardır.

Devlet ve hükümet biçimleri karakteri ya da rengi ne olursa olsun – anayasal veya mutlak, monarşi veya cumhuriyet ya da Faşist, Nazi veya Bolşevik fark etmez- doğası gereği statik, muhafazakar, değişime karşı hoşgörüsüz ve ona karşıdır. Geçirdiği değişiklikler ise ona uygulanan baskının, egemen güçleri barışçıl biçimde ya da başka türlü (genellikle “başka türlü”), yani devrim yoluyla boyun eğmeye zorlayacak kadar güçlü bir baskının sonucudur. Ayrıca, hükümetin, – her türlü otorite de olduğu gibi- özündeki muhafazakarlığı, kaçınılmaz olarak gerileşir. Bunun 2 sebebi vardır: birincisi sadece kurduğu otoriteyi korumanın değil, onu ulusal ve uluslararası düzeyde yaymanın ve sürdürmenin hükümetin doğasında olmasıdır. Otoritesi ne kadar artarsa, devlet ve devletin gücü de o kadar büyür, kendi yanındaki başka bir otoriteye daha az tahammül edebilir hale gelir. Devletin psikolojisi, nüfuzunun ve prestijinin yurt içinde ve yurt dışında sürekli artmasını gerektirir ve bunu yapmak için her türlü fırsatı değerlendirir. Bu eğilim, hükümet ve temsil ettiği ekonomik gücün (sınıfın) ticari çıkarları sebebiyle desteklenir. Geçmiş zamanların tarihçilerinin tesadüfen gözlerini yumduğu her hükümetin bu asli varlık nedeni, şimdi profesörlerin bile görmezden gelemeyeceği kadar açık hale gelmiştir.

Hükümetleri daha da gericisi ve muhafazakar olmaya iten diğer bir faktör ise, bireye karşı özünde var olan güvensizlikleri ve bireysellikten korkmalarıdır. Siyasi program ve planımız bireye ve onun sürekli yenilik yapma istğine tahammül edemez. Devlet bu nedenle “özsavunma” konusunda da bireyi baskı altına alır, ona zulmeder, onu cezalandırır ve hatta hayatından mahrum eder. Bunda mevcut düzenin devamını savunan her kurum ona yardım eder. Şiddetin ve baskının her türüsüne başvurur ve bu yöndeki girişimleri çoğunluğun “sapkınlara”, toplumsal muhaliflere ve siyasi asilere yönelik “ahlaki öfkesi” ile beslenir. Çoğunluk yüzyıllar boyunca devlete tapınması için disiplin ve itaat yoluyla eğitilmiş, evde, kilisede ve okulda otorite tarafından bastırılmıştır.

Otoritenin en güçlü kalesi tek tipliktik; ondan en küçük sapma en büyük suçtur. Modern yaşamın getirdiği makineleşme tek tipliliği bin kat arttırdı. Bu tek tiplilik alışkanlıklarda, giyimde, düşünce ve fikirlerde de mevcuttur. Körlüğün en yoğun olduğu alan ise “kamuoyudur”. Çok azı buna karşı çıkabilmektedir. Teslim olmayı reddeden kişi ise “farklı” ve “tuhaf” olarak etiketlenir ve modern yaşamın rahat durgunluğunda rahatsız edici bir unsur olarak kınanır.

Belki de toplumsal tekdüzelik ve aynılık, bireyi, yerleşik otorite den daha fazla rahatsız ediyordur. Onun “benzersizliği”, “ayrılığı” veya “farklılığı” onu sadece doğduğu yerde değil, yaşadığı evde bile yabancı hale getirir. Genellikle yerleşik düzenin olduğu bir yere yerleşen yabancı uyruklu birinden bile fazla.

Gerçek manasıyla kişinin anavatanı, gelenek, erken tecrübeler ve insan için diğer değerli olan şeylerle dolu arka planı, duyarlı insanları evinde hissettirmek için yeterli değildir. Belirli bir “aidiyet atmosferi”, insanlarla ve çevreyle bir olma bilinci, kişinin kendini evinde hissetmesi için daha önemlidir. Bu, kişinin ailesi, yakın çevresi ve ayrıca yaşamının ve faaliyetlerinin daha büyük parçasını oluşturan -genelde adlandırıldığı biçimiyle- ülkesiyle alakalıdır. Bakış açısı tüm dünyayı kapsayan birey genellikle hiçbir yerde memleketinde olduğu kadar kuşatılmış ve çevresinde olanlardan bağı kopmuş hissetmez.

Savaş öncesi dönemde birey en azından ulusal ve ailevi sıkıntılardan kurtulabilirdi. Bütün dünya onun özlemlerine ve arayışlarına açıktı. Ancak artık dünya bir hapishaneye ve yaşam ise sürekli bir hücre hapsi haline geldi. Özellikle sağ ve sol diktatörlüğün ortaya çıkmasından bu yana bu böyle oldu.

Friedrich Nietzsche devlete soğuk bir canavar dedi. Acaba modern diktatörlük kılığına bürünmüş korkunç canavara ne derdi? Hükümet bireye hiçbir zaman çok fazla alan tanımamıştı ancak yeni devlet ideolojisinin savunucuları o kadarını bile vermiyor. “Birey bir hiçtir”, “önemli olan kolektivitedir” diyorlar. Bireyin tam teslimiyetinden daha azı, yeni tanrının doymak bilmeyen iştahını tatmin etmeyecektir.

Garip bir şekilde bu yeni müjdenin, en coşkulu savunucuları İngiliz ve Amerikan aydınlarının arasından çıkmaktadır. Şu anda “proleterya diktatörlüğüne” aşık. Emin olun sadece teoride. Pratikte ise kendi ülkelerindeki az sayıdaki özgürlükleri tercih ediyorlar. Kısa bir ziyaret için ya da “devrim”in satıcısı olarak Rusya’ya gidiyorlar ancak kendilerini evlerinde daha rahat ve huzurlu hissediyorlar.

Belki de bu iyi İngilizlerin ve Amerikalıların gelmekte olan yeni bin yıl yerine vatanlarında kalmalarını sağlayan yalnızca cesaret eksikliği değildir. Bilinçaltında, bireyselliğin tüm insan birlikteliğinin en temel gerçeği olarak kaldığı, bastırıldığı, zulüm edildiği, ancak hiçbir zaman yenilmediği ve uzun vadede hep galip geldiği duygusu yatıyor olabilir.

Kişiselliğin ve bireyselliğin başka bir adı olan “insan dehası”, dogmanın tüm mağaralarında, gelenek ve göreneklerin duvarlarından aydınlığın yolunu açar, tüm tabulara meydan okur, otoriteyi boşa çıkarır, onunla karşı karşıya kalır ve darağacıyla yüzleşir – bu eninde sonunda sonraki nesiller tarafından peygamber ve şehit olarak kutsanacaktır. Ancak bu her zaman var olan “insan dehasının” olmaması halinde, hâlâ ilkel ormanlarda dolaşılıyor olurduk.

Peter Kropotkin, insanın bireyselliğinin bu eşsiz gücünün, diğer bireyselliklerle işbirliğinin ne kadar harika sonuçlar getireceğini ortaya koymuştur. Tek tarafı ve tamamen yetersiz Darwinci varoluş mücadelesi teorisi, biyolojik ve sosyolojik olarak büyük anarşist bilim insanı ve düşünür tarafından tamamlandı. Kropotkin, derin çalışması, Karşılıklı Yardımlaşma’da, hayvanlar aleminde olduğu kadar insanlar aleminde de işbirliğinin – ölümcül çekişme ve mücadelenin aksine – evriminde ve türün ayakta kalmasında yer tuttuğunu gösteriyor. O her şeye gücü yeten ve her şeyi mahveden devletin değil, yalnızca karşılıklı yardımlaşma ve gönüllü işbirliğinin özgür bir bireysel ve toplumsal yaşamın temelini oluşturabileceğini gösterdi.

Şu zamanda birey, diktatörlük fanatiklerinin ve aynı derecede takıntılı “aşırı bireysencilik” fanatiklerinin bir piyonudur. İlkinin bahanesi yeni bir amacının olduğu iddiasıdır. İkincisi yeni bir amacı varmış gibi davranmaz bile. Aslında “aşırı bireysencilik” hiçbir şey öğrenmedi ve hiçbir şeyi de unutmadı. Bunun öğretisi altında vahşi fiziksel varoluş mücadelesi devam etti. Görüldüğü kadar garip ve tamamen saçma olsa da fiziksel hayatta kalma mücadelesi, gerekliliği tamamen ortadan kalkmış olsa da aynı şekilde devam etmektedir. Sözde fazla üretim bunun kanıtı değil mi? Dünya çapındaki ekonomik kriz, “aşırı bireysencilik” varoluş mücadelesini kendini yok etme pahasına devam ettirdiğinin anlamlı bir kanıtı değil midir?

Bu mücadelenin bir diğer çılgınca karakteristik özelliği ise, üreticiyle ürettiği ürün arasındaki ilişkiyi yok saymasıdır. Ortalama bir işçinin, içinde çalıştığı endüstri ile temas ettiği hiçbir nokta yoktur ve o mekanik olarak katıldığı üretim sürecine yabancısıdır. Tıpkı bir makinenin dişlisi

gibi, o da herhangi bir zamanda diğer kişiliksizleştirilmiş insanlar tarafından değiştirilebilir.

Entelektüel emek ise aptalca bir yanılgıya kapılıp kendini özgür hareket edebilen birisi olarak görüyor olsa da aslında pek de iyi bir durumda değildir. Onlar da elleriyle çalışan diğer kardeşleri gibi kendi özel işinde ufak bir seçeneğe ya da özyönetime sahiptir. Maddi kaygılar ve daha fazla sosyal prestij kazanma gibi özellikler genelde entelektüel emeğin yaptığı işin de belirleyici özelliklerdir. Buna ek olarak; aile gelenegini takip edip doktor, mühendis ve öğretmen olma eğilimi de gösterirler. Gelenegi sürdürmek daha az çaba ve kişisel özellik gerektirir. Sonuç olarak şu an ki şemamızda hemen hemen herkes yersizdir. Kitleler, işlerin ölümcül rutini tarafından köreltildiği ve bir varoluşa katlanmak zorunda bırakıldıkları için kısmen yavaş ilerliyorlar. Bu, bugünün siyasi koşulları için çok daha kuvvetli bir şekilde geçerlidir. Çünkü onun yapısında bağımsız düşünce ve eylem özgürlüğüne yer yoktur. Sadece oy veren ve vergi ödeyen kuklalara yer vardır.

Devletin ve bireyin çıkarları temelde farklıdır ve birbirine zıttır. Devlet ve desteklediği siyasi ve ekonomik kurumlar, ancak bireyi kendi özel amaçlarına göre şekillendirerek var olabilir. Onu “kanun ve düzene” saygı duyması, itaati, boyun eğmeyi ve devletin bilgelğine ve adaletine sorgusuz inanmayı öğrenmesi; her şeyden önce, hizmet etmesi ve savaşta olduğu gibi devlet emrettiği zaman tam özveri göstermesi için için eğiterek... Devlet kendi emirlerini tanrı ve dinin bile üstüne koyar. Dini veya vicdani reddi, bireyselliğe karşı cezalandırır çünkü özgürlük olmadan bireysellik yoktur ve özgürlük otoriteye karşı en büyük tehdittir.

Bireyin bu muazzam olasılıklara karşı mücadelesi daha zordur -çoğu zaman yaşamı ve vücudunun herhangi bir uzvu için tehlikelidir- çünkü karşılaştığı muhalefetin ölçütü doğruluk veya yanlışlık değildir. Devletin ve “kamuoyu”nun güçlerini ona karşı harekete geçiren, düşüncesinin veya faaliyetlerinin geçerliliği ya da faydası değildir. Yenilikçilere ve protestoculara karşı yapılan zulmün sebebi, her zaman, kurulu otoritenin yanlışlığının sorgulanması ve gücünün altının oyulmasından duyulan korku olmuştur.

İnsanın gerçek kurtuluşu, bireysel veya kolektif, otoriteden ve ona olan inançtan kurtulmasıyla mümkün olur. Tüm insan evrimi, bu yönde, bu amaç için yapılan bir mücadele olagelmıştır. Gelişimi oluşturan icat ve mekanik değildir. Saatte 100 mil hızla gitmek bizi medeni yapmayacak. Gerçek uygarlık, tüm sosyal yaşamın birimi olan birey tarafından; birey-

sellighin, istilacı ve zorlayıcı otorite tarafından engellenmeden büyümesi ve genişlemesi için bireyselliğe sahip olmanın ne kadar özgürce olduğu ile ölçülmelidir.

Toplumsal olarak konuşmak gerekirse, medeniyet ve kültürün ölçütü, bireyin sahip olduğu özgürlük ve ekonomik fırsat derecesidir; insan yapımı yasalar ve diğer yapay engellerle sınırlandırılmayan sosyal ve uluslararası birlik ve iş birliği; ayrıcalıklı kastların yokluğu, özgürlük ve insan onurunun gerçekliğiyle; yani, bireyin gerçek kurtuluşuyla.

Politik mutlakiyetçilik ortadan kaldırıldı, çünkü insanlar mutlak gücün kötü ve yıkıcı olduğunu anladılar. Ama ister paranın, ister rahibin, ister politikacının, isterse sözde demokrasinin gücü olsun, aynı şey tüm iktidar ayrıcalıkları için geçerlidir.. Bireysellik üzerindeki etkisi bakımından, tahakkümün karakterinin ne olduğu pek de önemli değildir – ister Faşizm kadar siyah, ister Nazizm kadar sarı ya da Bolşevizm kadar iddialı bir şekilde kızıl olsun. Hem efendiyi hem de köleyi yozlaştıran iktidardır, iktidarın bir otokrat, parlamento ya da Sovyetler tarafından kullanılması fark etmez. Bir diktatörün gücünden daha tehlikeli olan bir sınıfın gücüdür; en korkunç-çoğunluğun zorbalığı.

Tarihin uzun süreci insana bölünme ve çekişmenin ölüm demek olduğunu, birlik ve beraberliğin davasını ilerlettiğini, gücünü kat be kat arttırdığını ve refahını ilerlettiğini göstermiştir. Hükümet ruhu, devlete hizmet ettiği ve kendi özel çıkarlarına yardım ettiği durumlar dışında, bu hayati dersin toplumsal olarak uygulanmasına karşı çıkmıştır. İnsanla insan arasındaki şiddetli mücadelenin sorumlusu, devlet ve onun ayrıcalıklı kastlarının bu anti-sosyal ve ileriliklik karşıtı ruhudur. Birey ve her zamankinden büyük hale gelen birey grupları, yerleşik düzenin yüzeyinin altında yatanı görmeye başlıyor. Artık devlet fikrinin ve “aşırı bireyselliğin”, “nimetlerinin” parıltısına karşı geçmişte olduğu kadar kör değildir. İnsan yalnızca özgürlüğün verebileceği kadar geniş insan ilişkilerini arıyor. Gerçek özgürlük, “anayasa”, “yasal hak” veya “hukuk” olarak adlandırılan bir kağıt parçası değildir. “Devlet” olarak bilinen şey, gerçek olmayan bir şeyden türetilmiş bir soyutlama da değildir. Negatif anlamda bir şeyden kurtulmak da değildir, çünkü böyle bir özgürlükte aklıktan ölebilirsin. Gerçek özgürlük pozitifdir; bir şeyi yapma ve olma özgürlüğüdür, kısıcası, eylem ve fırsat özgürlüğüdür.

Bu tür bir özgürlük lütuf değildir; her insanın doğal hakkıdır. Hiçbir yasa ve hükümet tarafından verilemez. Özgürlüğe olan ihtiyaç ve özlem bireyin doğasında vardır. Her türlü tahakküme karşı itaatsizlik özgürlü-

gün içgüdüsel ifadesidir. Bireysel ve toplumsal tezahürler, temelde insan değerlerinin ifadeleridir. Bu değerlerin beslenebilmesi için toplum, en büyük ve en kalıcı varlığının birey olduğunu anlamalıdır.

Siyasette olduğu gibi dinde de insanlar soyutlamalardan bahsederler ve gerçek bir şeyle uğraştığına inanırlar. Ancak iş somut ve gerçek plana geldiğinde çoğu insan onla hayati bağını koparıyor gibi görünüyor. Bunun nedeni gerçeğin tek başına çok gerçekçi, insan ruhunu heyecanlandıramayacak kadar soğuk olmasıdır. Başka bir deyişle ideal, insanların hayal gücünü ve kalbini ateşleyen kıvılcımdır. İnsanı varoluşun tembelliğinden ve tekdüzelüğünden kurtarmak ve sefil köleyi kahramana dönüştürmek için bir ideale ihtiyaç vardır.

Tam bu noktada Marx'ın kendisini aşan Marksist karşı çıkış geliyor. Böyle birine göre insan ekonomik determinizm ya da daha kaba bir ifadeyle sınıf mücadelesi olarak adlandırılan ulu metafiziksel bir şeyin kuklasıdır. İnsanın, bireysel ve toplumsal iradesi, ruhsal yaşamı ve zihinsel yönelimi, bizim Marksist'imiz için hiçbir şey ifade etmez ve onun insanlık tarihi anlayışını hiçbir şekilde etkilemez.

Hiçbir akıllı öğrenci, ekonomik faktörün insanlığın sosyal büyümesi ve gelişimindekini önemini inkar etmeyecektir. Ancak bireylerin hayal gücü ve özlemleri tarafından kavrandığı şekilde bir fikrin oynadığı önemli role kör kalmak da yalnızca dar ve kısıtlı bir dogmatizm olabilir.

İnsan deneyiminde bir etkeni diğerine karşı dengelemeye çalışmak boşuna ve faydasızdır. Bireysel veya toplumsal davranış kompleksindeki tek bir faktör belirleyici olarak tanımlanamaz. İnsan davranışını belirleyen şu ya da bu faktörün göreceli değerlerini tartmak ve ölçmek için insan psikolojisi hakkında çok az şey biliyoruz ve hiçbir zaman yeterince bilemeyebiliriz. Bu tür toplumsal dogmaların toplumsal çağrışımını oluşturmak, bağınazlıktan başka bir şey değildir; yine de, belki faydaları vardır, çünkü bunu yapmaya teşebbüs etmek, insan iradesinin kalıcılığını kanıtlamakta ve Marksistleri yalanlamaktadır.

Neyse ki bazı Marksistler bile Marksist inançların bazı şeyleri yoluna koymadığını fark ediyor. Ne de olsa Marx bir insandı – fazlasıyla bir insandı- dolayısıyla yanılmaz değildi. Rusya'daki ekonomik determinizmin pratiği, daha zeki Marksistlerin zihinlerini temizlemeye yardımcı oluyor. Bu, bazı Avrupa ülkelerinde Sosyalist ve hatta Komünist saflarda devam eden Marksist değerlerin yeniden değerlendirilmesinde bile görülebilir. Yavaş yavaş, teorilerinin bir sosyalist gazetesinin de dediği gibi insan unsurunu, den Menschen'i gözden kaçırdığını fark ediyorlar. Ekonomik

faktör ne kadar önemli olursa olsun yeterli değildir. İnsanlığın gençleşmesi için bir idealin ilhamına ve enerji verici gücüne ihtiyaç vardır.

Anarşizmde böyle bir ideal görüyorum. Tabii ki de devlet ve otoriteye tapınanlar tarafından yayılan anarşizmin popüler hale gelmiş yanlış temsillerinde değil. Bireyin serbest kalan enerjilerine ve özgürleşmiş bireylerin özgür birlikteliğine dayanan yeni bir toplumsal düzenin felsefesini kastediyorum.

Tüm sosyal teoriler içinde anarşizm tek başına, insanın toplum için değil, toplumun insan için var olduğunu kendinden emin bir şekilde söyler. Toplumun tek meşru amacı, bireyin ihtiyaçlarına hizmet etmek ve arzularını ilerletmektir. Ancak bunu yaparak varlığını haklı çıkarabilir ve ilerlemeye yardımcı olabilir.

İktidar için vahşice çırpınan siyasi partiler ve insanlar, zamanı gelince umutsuz ve uyumsuz diye beni küçümseyecekler. Bu suçlamayı memnuniyetle kabul ediyorum. Histerilerinin kalıcı kaliteden yoksun olduğu konusunda kendine güvenle rahatlıyorum. Onların övgüleri ancak bir saattir.

İnsanın tüm otoritelerden ve iktidarlardan kurtulma isteği, onların dillerine doladıkları hastalıklı şarkılarıyla asla ortadan kaldırılamaz. İnsanın prangalarından kurtulma isteği ebedidir. Devam etmelidir ve devam edecektir de.

Anarşist Kütüphane

Emma Goldman
Birey, Toplum ve Devlet
1940

26.12.2021 tarihinde şuradan alındı: www.yeryuzupostasi.org

Çeviri: Yeryüzü Postası

İngilizce Aslı: The Individual, Society and the State

tr.anarchistlibraries.net